

Geliş Tarihi / Received: 08.12.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 30.03.2023

Yayın Tarihi / Published: 31.03.2023

Araştırma Makalesi / Research Article

DOI:

Makale Künyesi / Citation: Meral, K. (2023). “Umutsuz Kahraman Sisyphos ve Günümüze Yansımaları”, *Anatolian Archaeology*, 1 (Mart 2023), 110-120.

Umutsuz Kahraman Sisyphos ve Günümüze Yansımaları

The Desperate Hero Sisyphos and Its Reflections to the Present

Korkmaz MERAL*

ÖZET

Deukalion soyundan olduğu kabul edilen ölümlülerin en kurnazı ve pervasız Aiolos oğlu Sisyphos birçok olayda karşımıza çıkmaktadır. Bunlara baktığımızda hepsi ayrı bir kurnazlık içerir. Tanrılara karşı suç işlediği, onlarla boy ölçüşmeye giriştiği için de ölümler ülkesinde korkunç bir cezaya çarptırılır. Prometheus gibi insanları tanrılara karşı tutar. Odysseus gibi insan aklı ve kurnazlığıyla tanrılara bile üstün olduğundan olsa gerek tarih boyunca farklı inanç anlayışına sahip bilim insanları tarafından çalışma konularına dâhil edilmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde farklı olaylarda zekâsıyla, kurnazlığıyla bazen de umutsuzluğuyla karşımıza çıkan Sisyphos'un hayat hikâyesi anlatıldı. Devamında ise, özellikle Thanatos olayında yaptıklarından hareketle aldığı ceza üzerinden yaşam öyküsünün günümüze yansımaları yapılan çalışmalar ışığında yorumlanmaya ve farklı bakış açıları ortaya konmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Mitoloji, Sisyphos, Autolykos, Antikleia, Thanatos, kurnaz, umutsuz.

ABSTRACT

Sisyphus, son of Aeolos, the most cunning and reckless of mortals, who is considered to be a descendant of Deucalion, appears in many events. When we look at these, they all contain a different kind of cunning. For committing crimes against the gods and trying to compete with them, she is sentenced to a terrible punishment in the land of the dead. It holds people like Prometheus against the gods. As Odysseus is superior to even gods with his human mind and cunning, it has been included in the study by scientists with different understandings of belief throughout history. In the introductory part of the study, the life story of Sisyphus, who confronted us with his intelligence, cunning and sometimes despair, was told. In the continuation, the reflections of his life story to the present day through the punishment he received, especially based on what he did in the Thanatos case, were tried to be interpreted in the light of the studies and different perspectives were tried to be put forward.

Keywords: Mythology, Sisyphus, Autolykos, Antikleia, Thanatos, sly, desperate.

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, 25240 Yakutiye / Erzurum / TÜRKİYE. E-posta: kmerral@atauni.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4301-3437>

Giriş

İlkçağın efsanevi kişileri arasında yer alan Korinth Kralı Sisyphos, zamanımızın yazar ve düşünürlerinin merakını kamçılayan konulardan biri olmuştur. Aiolos ve Enarete'nin ölümlü oğulları kurnaz Sisyphos¹, Prometheus ve Klymene'nin oğlu olan Deukalion'un soyundan gelmektedir². Odysseus'un babası ve Bellerophon'un dedesi olan Sisyphos³ Korinthos kentinin kurucusu, bazen buranın halefi ve öç alanı, bazen de Medeia (yer ve ay tanrıçası) kenti terk etmek zorunda kalınca, yönetimi ondan devralan biri olarak karşımıza çıkmaktadır⁴. Sisyphos, Amazon kraliçesi Pleiad'ın tanrılarla evlenen diğer kızlarının aksine kendisini tercih eden Merope ile evlenen kişidir⁵.

Sisyphos ile ilgili birçok mitosa rastlansa da onu tanımak için en önemli iki olayı paylaşmak yerinde olacaktır. Tanrı Hermes'in oğlu hırsız Autolykos⁶, İthaka kralı Laertes'in sürülerini çalar, ancak kral bir türlü hırsızı bulamaz. Bunun üzerine kurnaz ve zekiliğiyle bilinen Sisyphos'tan yardım ister. Sisyphos kızgın bir demir ile sürülerinin tırnaklarının altına damgalar. Tekrar sürüler çalınınca Sisyphos ahırlarda arama yapmaya başlar ve sonuçta Autolykos'un çok derinlerde olan ahırlarında sürüleri bulur. Hermes'in kurnaz oğlu babasının ona verdiği beceriyle çaldığı hayvanların tanınmaması için onlara farklı şekiller ve renkler verdi. Hatta yeni boynuzlar bile taktı. Ancak tırnaklarının altındaki damgaları hesaba katmadığı için sonunda yakayı ele verdi ve olay Sisyphos'un zaferiyle sonuçlandı⁷. Keightenley ise tırnaklarının altına damga değil de, Sisyphos'un isminin baş harfini işaretlediğini söylemektedir⁸.

Bir başka mitosta: Zeus, Asopos'un kızı Aigina'yı, Philonte'den kaçırıp Korinthos üzerinden Oinone Adası'na götürürken Sisyphos onu görür (**Figür 1**). Dolayısıyla her yerde çaresizce kızını arayan Asopos, en sonunda Sisyphos'tan yardım istemiştir. Sisyphos, ırmak tanrısına şehrin akropolünde bir tatlı su kaynağı fışkırtması şartıyla kızını kimin kaçırdığını anlatacağını söylemiştir⁹. Asopos, bu dileğini yerine getirince sonunda kızının Zeus tarafından kaçırıldığını itiraf etmiştir. Sisyphos'un bu cüretkârlığı, Zeus'un gazabına uğramasına sebep olmuştur. Bir söylentiye göre Zeus, Sisyphos'u yıldırımlarla çarpmış ve Hades'e göndermiş, başka bir söylentiye göre ise

¹ Homeros. İlyada, VI.152; Keightley 1838, 401; Gantz 1993, 173; Nardo 2002, 66; Berens 2009, 214; Cömert 2010, 98; Graves 2010, 281; Estin & Laporte 2013, 198; Howatson 2013, 865.

² Erhat 1972, 297, Tablo 20; Grimal 1997, 738, Tablo 4.

³ Homeros. İlyada, VI.155; Erhat 1972, 79; Gantz 1993, 173; Bayladı 1995, 198; Dixon-Kennedy 1998, 65; Carpenter 2007, 109; Schwab 2007, 63; Cömert 2010, 99; Graves 2010, 332.

⁴ Grimal 1997, 399; Graves 2010, 282.

⁵ Nardo 2002, 67; Gantz 1993, 174; Grimal 1997, 663, Tablo 25; Dixon-Kennedy 1998, 206; Graves 2010, 192.

⁶ Can 1994, 201.

⁷ Can 1994, 201.

⁸ Keightley 1838, 400.

⁹ Keightley 1838, 399; Erhat 1972, 298; Hamilton 1990, 232; Can 1994, 201; Camus 1997, 127; Grimal 1997, 739; Nardo 2002, 66; Cömert 2010, 29; Graves 2010, 282; Estin & Laporte 2013, 198; Abidelli 2018, 17.

onu alıp Hades'e götürsün diye Thanatos'u, yani ölüm cinini görevlendirmiştir¹⁰. Sisyphos, Thanatos'un işini yapmasını engellediği gibi birde onu pusuya düşürüp, zincire vurdu; öyle ki, bu yüzden bir süre insanlar ölmez oldu. Zeus'un işe karışması ve görevine devam edebilmesi için Thanatos'u serbest bırakmaya Sisyphos'u zorlaması gerekiyordu. Zeus bunun gereğini yaptı ve sonuçta da ilk kurban Sisyphos oldu¹¹. Bu gelişmelere isyan eden Sisyphos kaderine boyun eğecek ve kabullenecek yerde, ölmeden önce karısından gizlice cenaze töreni yapılmamasını istemişti. Ölüler ülkesine geldiği zaman Hades, neden kurallara uygun gelmediğini sorunca karısının inançlara saygısızlığından yakınmaya başlamış ve sinirlenen tanrıdan, karısını cezalandırmak ve doğru yola getirmek için tekrar yeryüzüne çıkma izni talep etmiştir¹². Ne var ki, Sisyphos, yeryüzüne çıktıktan sonra, tekrar ölüler ülkesine dönmekten vazgeçmiş ve uzun süre orada yaşamıştır. Ancak vakti gelip tekrar öldüğünde, ölüm tanrıları onu bir daha ellerinden kaçırmamak için Sisyphos'a hiç boş zaman ve hiçbir yere ayrılma imkânı bırakmayan bir ceza vermişlerdir¹³. Sisyphos, sonsuza kadar, bir kayayı, yuvarlaya yuvarlaya, bir dağın tepesine çıkarmaya mahkûm edilmiştir (**Figür 2-4**). Kaya, tepeye ulaştığında kendi ağırlığıyla gerisin geriye yuvarlanıyor ve işe yeniden başlaması gerekiyordu.

Tanrılara karşı suç işleyen, Prometheus gibi insanları tanrılara karşı kıskırttığı için ölüler ülkesinde korkunç bir cezaya çarptırılan kurnaz Sisyphos (**Figür 3**), tarih boyunca önemini hep korumuştur¹⁴. Hatta sahip olduğu bu akıl ve kurnazlığı Sparta ordusunun zeki komutanı Derkylidas'da olduğu gibi geçmişte bazı karakterlerin Sisyphos olarak anılmasına dahi sebep olmuştu¹⁵. İşte bu noktadan tarihi sürece baktığımızda Kral Sisyphos'un yaşamına daha doğrusu yaşadıklarına atıf yapılarak farklı alanlarda yapılan bilimsel çalışmalara tanık olunmaktadır¹⁶. Biz özellikle bu çalışmaların geçmişten günümüze olan yansımalarının etkisinden söz etmek istiyoruz.

Bunlar arasında sayabileceğimiz Fransız yazar A. Camus, "Sisyphos Söyleni" adlı denemesinde Sisyphos'u anlamsızlığın bir simgesi olarak tanımlar¹⁷. İlgili bölümde Sisyphos'un yaşamına dair kesitler sunan Camus son bölümde "Sisyphos'un tüm sessiz sevinci buradadır: Yazgısı kendisininindir. Kayası kendi nesnesidir. Aynı biçim de, uyumsuz insan da sıkıntısı üzerinde gözleme başladığı zaman, tüm putları susturur. Birdenbire sessizliğine bırakılmış evrende, yeryüzünün binlerce hafif, hayran sesi yükselir. Bilinçsiz ve gizli seslenişler, tüm yüzlerin çağrıları, bunlar için kaçınılmaz ters yüzü ve yenginin pahasıdır. Gölgesiz güneş yoktur. Ve geceyi tanımak gerektir. Uyumsuz insan evet der, çabası hiç dinmeyecektir artık. Kişisel bir yazgı varsa, üstün alınyazısı yoktur, hiç değilse tek bir alınyazısı vardır, onu da kaçınılmaz bulur ve küçümser. Gerisine gelince, günlerini istediği gibi geçireceğini bilir. İnsanın

¹⁰ Keightley 1838, 399; Meral & Başaran 2022, 2868; Graves 2010, 282; Meral & Başaran 2022, 2868.

¹¹ Erhat 1972, 298; Grimal 1997, 739; Nardo 2002, 116; Graves 2010, 282; Estin & Laporte 2013, 198; Adibelli 2018, 18; Meral & Başaran 2022, 2868.

¹² Keightley 1838, 399; Erhat 1972, 298; Grimal 1997, 739.

¹³ Homeros. *Odyssea*, XI. 593; Erhat 1972, 298; Can 1994, 149; Grimal 1997, 739; Dixon-Kennedy 1998, 281; Carpenter 2007, 80; Berens 2009, 113; Adibelli 2018, 17.

¹⁴ Bayladı 1995, 221.

¹⁵ Ksenophon III, I.8.

¹⁶ Camus 1997; Anday 2004; Adibelli 2018, 7-47; Damla 2018, 531-541.

¹⁷ Camus 1997, 127.

kendi yaşamına yöneldiği bu yüce anda, Sisyphos, kayasına dönerken, kendisince yaratılan, belleğinin bakışı altında birleşen, hemen sonra da ölümüyle kapanan yazgısı olan bu bağımsız eylemler dizisini seyrederek. Böylece, insansal olan her şeyin tümüyle insan kaynaklı olduğuna inandığını gösterir, görmek isteyen ve karanlığın sonu olmadığını bilen kördür, hep yürümektedir. Kaya yuvarlanır durur. Sisyphos'u dağın eteğinde bırakıyorum! Kişi yükünü eninde sonunda bulur. Ama Sisyphos, tanrıları yadsıyan ve kayaları kaldıran üstün sadıklığı öğretir. O da her şeyin iyi olduğu yargısına varır. Bundan böyle, efendisiz olan bu evren ona ne kısır görünür, ne de değersiz. Bu taşın ufacık parçalarının her biri, bu karanlık dağın her madensel parıltısı, tek başına bir dünya oluşturur. Tepelere doğru tek başına didinmek bile bir insan yüreğini doldurmaya yeter. Sisyphos 'u mutlu olarak tasarlamak gerekir" şeklinde bir değerlendirme yapmaktadır.

Sonuç olarak Camus, yaptığı işi anlamsız ve yararsız bulmasına rağmen Sisyphos'un cezasının sonsuza dek süreceğini ve bu korkunç işkencenin hiçbir zaman bitmeyeceğini dile getirmektedir. Bu nedenle Sisyphos her ne kadar kahraman olarak nitelendirilmiş olsa da o her daim umutsuzluk içinde kalacaktır. Fakat Camus, insan yaşamının anlamsızlığı içinde insan onurunun yine de, dış etkenlerin anlamsızlığına, koşulların kaçınılmaz baskısına karşın zorunlu olan yükü bile taşımak olduğunu belirtmekte ve Sisyphos'un bu korkunç işkenceden her şeye karşın bir zevk duyduğunu, umutsuzluğun mutluluğuna erişebileceğini de itiraf etmektedir. Sisyphos'u da böylece anlamsızlığı akıl ve bilinç gücüyle yenen ölümlü kahraman olarak değerlendirmektedir¹⁸.

M. Damla, "Melih Cevdet Anday'ın İsa'nın Günceci Adlı Romanına Sisifos Söyleni Etrafında Bir Bakış" adlı makalesinde İsa'nın maruz kaldığı durumu şöyle açıklar¹⁹.

"İsa'nın maruz kaldığı sorgunun, Sisyphos'un cezasına adeta bir ayna teşkil ettiğini düşünür. İsa'nın adım adım saçma bir hayat içinde uyumsuz bir kişiye dönüşmesini sonunda da kendine ve çevresine yabancı olmasına neden olacak sorgular, Sisyphos'un tekrar tekrar tepeden aşağı yuvarlanan kaya gibi bir döngü oluşturur. Fakat İsa, roman boyunca karşılaştığı bu sorgulamalara ve kısır döngüye bir tepki göstermez bu durumun da onu uyumsuz yaptığını savunur."

Bu alıntıda geçen *uyumsuz* ise Anday ve Camus'nun nasıl değerlendirdiğini ayrıntılı bir şekilde açıklamaya çalışır.

Yazar çalışmasının sonuç bölümünde Anday'ın, ortaya attığı Hz. İsa karakterini, yaşadığı atmosfer içinde kendisine ve çevresine yabancılaşan bir bireye benzetmiştir. Bunun yanı sıra modern bir kavram dediği *sorgulama* etrafında bir sistem eleştirisi sunmayı da ihmal etmemiştir. Hz. İsa'nın ortam içinde yabancılaşmasını Camus'nun felsefesi üzerinden vermeye çalışmıştır²⁰.

R. Adıbelli, "Sisifos Miti ve Bir Hermenötiğin Hermenötiği" adlı makalesinde ise daha farklı bir açıdan bakarak Camus'nun yaklaşımını kabul etmez ve onu eleştirir. Köken mitlerine model oluşturduğu için dini düşünce açısından kozmogonik yani dünyanın oluşumu ile ilgili mitlerin ayrıcalıklı bir yere sahip olduğunu savunan

¹⁸ Erhat 1972, 297.

¹⁹ Damla 2018, 531.

²⁰ Damla 2018, 540.

Adıbelli, Eliade'nin konuyla ilgili çalışmalarına da atıfta bulunarak açıklamalarına şu şekilde devam eder²¹.

“Kozmogonik mit dünyanın nasıl meydana geldiğini ya da başka bir deyimle nasıl yaratıldığını dile getirmekle aslında tarihin başlangıcını anlatmaktadır. Bunun akabindeki anlatılarda bitkilerin, hayvanların ve insanların nasıl meydana geldikleri, evliliğin, aile kurumunun, ölümün vs. nasıl ortaya çıktığını izah etmektedir. Bidayete yani başlangıca ilişkin bu anlatılar silsilesinin meydana getirdiği kutsal tarih, dünyanın insanın ve toplumun varoluşunu izah ederken aynı zamanda gerekçeler de sunmaktadır. Başlangıç mitleri meydana gelişin, var oluşun, yaratılışın nasıl gerçekleştiğini anlatırken aynı zamanda bu hadisenin nedeni hakkında da bilgi vermekte ve böylece etimolojik bir karakter arz etmektedir. İnanan insanın, örneğin cinsiyet farklılığının ve ölümün nasıl ortaya çıktığını, dünyaya nasıl ve neden geldiğini, varoluşunun ne ifade ettiğini, neden ölümlü olduğunu, ölümün ne anlama geldiğini mitler sayesinde öğrenmektedir. Dolayısıyla dünyanın, insanın ve hayatın beşer üstü bir kökene sahip olduğunu ifşa eden mitler sadece bir bilgi kaynağı değil aynı zamanda varlığın ve insan varoluşunun anlamının da temel kaynağı olduğunu” savunur.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız düşünceden hareketle eleştirilerine devam eden Adıbelli, Camus'nun bu şekilde düşünceye sahip olmasını ateist anlayışa bağlar ve açıklamalarına şöyle devam eder²².

“Camus'nun ateist ve materyalist bir paradigmadan konuya eğildiğini, tüm anlamsızlığına rağmen yaşamaya devam etmek ve intiharı reddetmek gerektiğini savunduğunu, varoluşun önündeki en büyük engel olan ölüme karşı direnmek ve anlamsız olmasına rağmen hayata sarılmak gerektiği yönünde bir düşünceye sahip olduğunu düşünür. Camus'a göre ölüme meydan okuyan Sisyphos'u mutlu tahayyül etmek gerekir. Oysa mitin orijinalinde tanrısal düzene başkaldırmaya çalışan ve ölümden kaçtığı için Cehennemde bir dağın tepesine çıkardığında her seferinde dibe doğru geri yuvarlanan bir kayayla imtihan şeklinde ebedi azaba duçar olan bir isyankâr betimlenir. Hem postmodern safhayı hem de tanrısal düzeni reddeden Camus'nun kendi paradigmasıyla taban tabana zıt bir inanç sisteminden ödünç aldığı bir unsurun paradoksun çözülmesi için kullanılmasına dikkat çekilmektedir.”

Sonuç

Adıbelli'nin de belirttiği gibi, antik kaynaklara bakıldığında Sisyphos karakteriyle ilgili iki temel vurgu dikkat çekmektedir. Bir taraf Sisyphos'un büyük bir günahkâr olarak ebedi cezaya çarptırılmış oluşunu dile getirirken, diğer taraf onun zekâ, kurnazlık, uyanıklık, ikna edicilik gibi beşeri mezzetleri sayesinde ölüme engel oluşunu ön plana çıkarmıştır. Vurgu nereye yapılırsa yapılsın ve Sisyphos mitiyle ilgili yorum farklılıkları ne olursa olsun, tüm kaynakların ittifak ettikleri konu Sisyphos'un ebedi bir cezaya çarptırılmış olmasıdır.

Sisyphos olayında tanrıların buyruğuna karşı gelen, ölümü inkâr ederek tanrılara has bir özellik olan ölümsüzlüğü elde etmeye kalkışan insan tipi resmedilir.

²¹ Adıbelli 2018, 10.

²² Adıbelli 2018, 7.

Ancak bütün canlıların kaderi olan ölümü reddetmekle Sisiphos, beşeri durumun temel niteliği olan fanilikten kurtulup tanrısal bir niteliğe kavuşmak ister. Bu da tanrıların kurduğu düzene karşı gelmek ve kural tanımamazlık anlamına gelir ki bunun da bir yaptırımının olması gerekir. Bu da sonuçta olmuştur. Sisiphos'un yaptıkları sonucunda aldığı ceza insanlara ibret olmuştur (**Figür 4**). Bu olay, tanrıların buyruğuna boyun eğmeyen, onlara karşı gelen ölümlü insanlara bir nevi yol gösterme, had bildirme anlamında değerlendirilebilir. Ancak yakın geçmişimizde yapılan çalışmalara baktığımız zaman bunun etkili olmadığını özellikle Camus'un bakış açısında görebiliriz. Camus, "*Sisifos Söyleni*" adlı eserinde kendi varoluş durumunu yorumlayarak saçma düşüncesine mitlerden dayanak bulmaya çalışmıştır. Aslında Camus'un bu eserinden hareketle konuya daha geniş pencereden yaklaşmak yerinde olacaktır. Bu mitolojiden verimli ve zengin bir düşünce görüşüne erişmeyi amaçlayan felsefi yaklaşım gündeme getirmeye çalışmıştır²³. Camus, bir anlamda kendini Sisiphos'un yerine koyarak tüm insanlığa ölümün bir son olduğunu, umutsuzluk ve kötülük kavramlarının gerçekleri olduğunu iletmektedir²⁴. Fakat yaşamın ve zamanın akıcılığına başkaldırarak insanların var olan kargaşa düzenini kabullenişini de reddediyor. Kısacası yaşanmaya değmeyecek bir hayatı yaşanır kılma çabasındaki insan için umut ve mutluluğun her daim yanında olduğunu belirterek bir çelişkiye düşüyor. Sisiphos, aldığı cezanın sonuçsuz kalacağını bilincinde olmasına rağmen kendi iradesinin taşıdığı kayadan daha güçlü olduğunu mesajını da veriyor.

Farklı bakış açısına sahip olan Adıbelli ise bunun tamamen ateist düşünceden kaynaklanan yanlış bir bakış açısı olduğunu savunmaktadır. Sisiphos'un bir anlamda tanrısız olmadığını işlediği suçun cezasını hak ettiğini ve trajik bir durumun içine düştüğünü ileri sürülebiliriz²⁵. Ölümlü olan ve her dönemde bir şeye inanan insanoğlu, nasıl yaşamak ya da nasıl inanmak istiyorsa kendine ona göre bir çıkar yol bulmaya çalışıyor. Bunu da Sisiphos mitinde olduğu gibi, gerçek olmayan unsurlarda arıyor.

²³ Gündoğan 1997, 91.

²⁴ Camus 2014, 19

²⁵ Tuncel 2016, 65-66.

KAYNAKÇA

Adıbelli 2018

Adıbelli, R. (2018). "Sisifos Miti ve Bir Hermenötiğin Hermenötiği", *Bilimname*, XXXV/1, 7-47

Anday 2004

Anday, M. C. (2004). *İsa'nın Güncesi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Bayladı 1995

Bayladı, D. (1995). *Mitoloji Tanrıların Öyküsü*. İstanbul: Say Yayınları.

Berens 2009

Berens, E. M. (2009). *The Myths and Legends of Ancient Greece and Rome* (Ed. S. M. Soares). Amsterdam: MetaLibri

Camus 1997

Camus, A. (1997). *Sisiphos Söyleni*. (Çev. Tahsin Yücel), İstanbul: Can Yayınları.

Camus 2014

Camus, A. (2014). *Düşüş*. (Çev. Hüseyin Demirhan), İstanbul: Can Yayınları

Can 1994

Can, Ş. (1994). *Klasik Yunan Mitolojisi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Carpenter 2007

Carpenter, T. H. (2007). *Antik Yunanda Sanat ve Mitoloji*. İstanbul: Homer Kitabevi.

Cömert 2010)

Cömert B. (2010). *Mitoloji ve İkonografi*. Ankara: De Ki Basım Yayın LTD.

Damla 2018

Damla, M. (2018). "Melih Cevdet Anday'ın İsa'nın Güncesi Adlı Romanına Sisifos Söyleni Etrafında Bir Bakış", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 70, Mayıs, 531-541.

Dixon-Kennedy 1998

Dixon-Kennedy, M. (1998). *Encyclopedia of Greco-Roman Mythology*. California: Santa Barbara.

Erhat 1972

Erhat, A. (1972). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Estin & Laporte 2013

Estin, C. & Laporte, H. (2013). *Yunan ve Roma Mitolojisi*. (Çev. M. Eran), İstanbul: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.

Gantz 1993)

Gantz, T. (1993). *Early Greek Myth*. London: The Johns Hopkins University Press Baltimore.

Graves 2010

Graves, R. (2010). *Yunan Mitleri*. (Çev. U. Akpur), İstanbul: Say Yayınları

Grimal, P. (1997).

Grimal, P. (1997). *Mitoloji Sözlüğü*. Yunan ve Roma (Çev. S. Tamgüç, C. Karakaya). İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Gündoğan 1997

Gündoğan, A. O. (1997). *Albert Camus ve Başkaldıran Felsefesi*, İstanbul: Birey Yayıncılık.

Hamilton 1990

Hamilton E. (1990). *Mitologya*. (Çev. Ü. Tamer), İstanbul: Varlık Yayınları.

Howatson 2013

Howatson, M. C. (2013). *Oxford Antik Çağ Sözlüğü*. (Çev. F. Ersöz), İstanbul: Kitap Yayınevi

Hughes 2015

Hughes, E. J. (2015). *Albert Camus*. (Çev. G. Göçhan), İstanbul: Runik Kitap

Homeros 1993

Homeros, (1993). *İlyada*. (Çev. A. Erhat, A. Kadir) İstanbul: Can Yayınları.

Homeros 1994

Homeros, (1994). *Odyseia*. (Çev. A. Erhat, A. Kadir) İstanbul: Can Yayınları.

Keightley 1838

Keightley, T. (1838). *The Mythology of Ancient Greece and Italy*. London: Whittaker and Co., Ave Maria Lane.

Ksenophon 2020

Ksenophon, (2020). *Yunan Tarihi*. (Çev. S. Sinanoğlu) Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Meral & Başaran 2022

Meral, K. & Başaran, C. (2022). "Gece Tanrıçası Nyks'in Parthenogenesis (Tek Başına Ürettiği) Çocukları", *ODÜSOBİAD*, 12 (3), 2865-2882

Nardo 2002

Nardo, D. (2002). *Greek and Roman Mythology*. London: Greenhaven Press.

Schwab 2007

Schwab, G. (2007). *Klasik Yunan Miyolojisinin En Güzel Efsaneleri I. Cilt*. İzmir: İlyayayınevi.

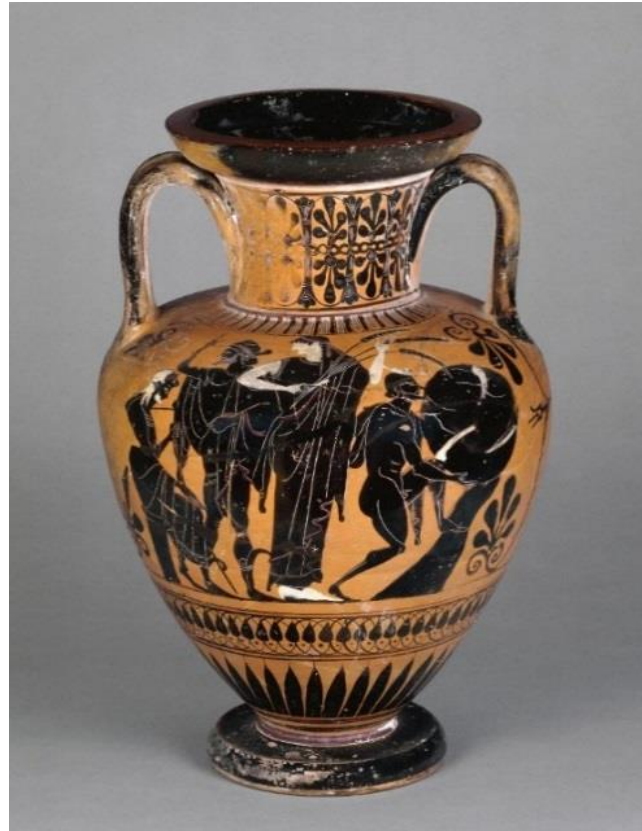
Tuncel 2016

Tuncel, E. (2016). Soren Kierkegaard ve Albert Camus'de Umutsuzluk Kavramı. Erciyes Üniversitesi. (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

FİGÜRLER

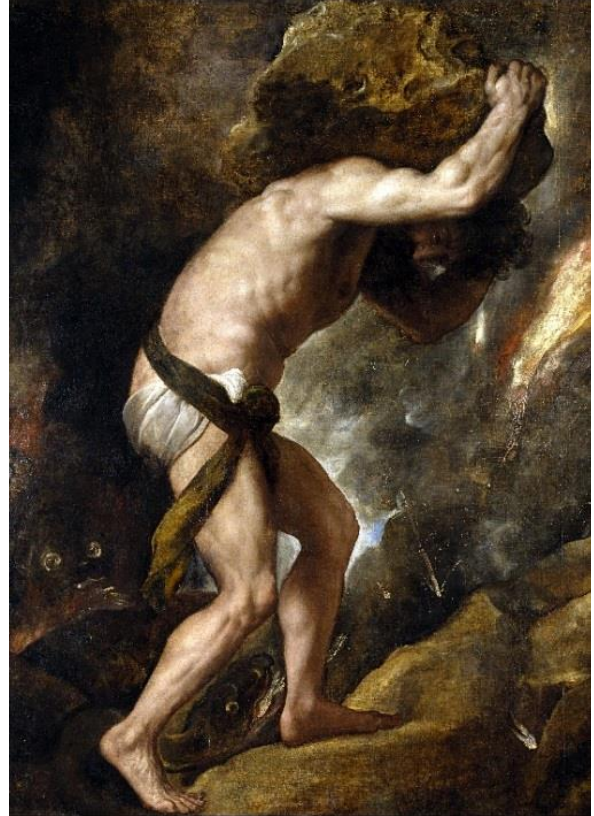
Figür 1 Zeus'un Asopos'un Kazı Aigina'yı Kaçırışı, Attika Kırmızı Figür, Pyxis, MÖ 470-460, Cambridge Fitzwilliam Müzesi Koleksiyonu
[https://en.wikipedia.org/wiki/Aegina_\(mythology\)#/media/File:Pyxis_of_Zeus_and_Aigina.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Aegina_(mythology)#/media/File:Pyxis_of_Zeus_and_Aigina.jpg)
 06.07.2022)

Figür 2 Sisyphos'un Cezalandırılması, Attika Siyah Figür, Amphora, MÖ 510-500, British Müzesi
<https://www.worldhistory.org/image/6158/sisyphus/> 06.07.2022)

Figür 3 Sisyphos'un Cezası, Altamura'dan Krater, MÖ 350, Napoli Arkeoloji Müzesi
(<https://blogs.getty.edu/iris/thinking-about-sisyphus-or-the-afterlife-with-some-rock-n-roll/> 06.07.2022)

Figür 4 Sisyphos, Titian, 1548-1549, Madrid Prado Müzesi
(https://kids.kiddle.co/Image:Punishment_sisyph.jpg 06.07.2022)